

ПРОГРАМ РАДА¹
ISS/KS M049
Гасни апарати

Овај програм рада усвојен је на седници комисије која је одржана од 12. априла до 19. априла 2013. године, а одобрио га је Стручни савет за опште области стандардизације на седници која је одржана 3. јула 2013. године.

1 УВОД

Стручни рад Института за стандардизацију Србије (ИСС-а) у појединим областима стандардизације одвија се у комисијама за стандарде и сродне документе, које су основна техничка радна тела. По потреби, ради извршавања појединих задатака из својих делокруга, комисије за стандарде могу образовати радне групе, као и друга стална и повремена радна тела. На основу члана 78. и 79. Статута Института и тачке 4. *Интерних правила стандардизације – Део 2: Образовање и рад комисија за стандарде.*

Предмет рада комисије за стандарде и сродне документе КС М049 је припрема стандарда и сродних докумената из области гасних апарата за грејање, хлађење, прање и сушење (конструисање, перформансе, захтеви за безбедност, методе испитивања, уградња и упутства за рад), безбедносних и контролних уређаји за гасне апарате, гасних запарних вентила, гасних горионика и испитних гасова за гасне апарате.

Комисија за стандарде прати рад техничког комитета ISO/TC 161, *Control and protective devices for gas and/or oil burners and appliances*, Међународне организације за стандардизацију (ISO), као и техничких комитета CEN/CLC/JWG/FCGA, *Fuel cell gas appliances*, CEN/SS H99, *Products for household and leisure use – Undetermined*, CEN/TC 48, *Domestic gas-fired water heaters*, CEN/TC 49, *Gas cooking appliances*, CEN/TC 58, *Safety and control devices for burners and appliances burning gaseous or liquid fuels*, CEN/TC 62, *Independent gas-fired space heaters*, CEN/TC 106, *Large kitchen appliances using gaseous fuels*, CEN/TC 131, *Gas burners using fans*, CEN/TC 180, *Decentralized gas heating*, CEN/TC 181, *Dedicated liquefied petroleum gas appliances*, CEN/TC 238, *Non industrial manually operated shut-off valves for gas and particular combinations valves-other products*, CEN/TC 236, *Test gases, test pressures and categories of appliances*, CEN/TC 299, *Gas-fired sorption appliances, indirect fired sorption appliances, gas-fired endothermic engine heat pumps and domestic gas-fired washing and drying appliances*, Европског комитета за стандардизацију (CEN).

Прва комисија је основана 1982. године у СФР Југославији под ознаком KS MX011 и радила је до 1992. године. Након распада СФР Југославије, образована је нова комисија 1994. године у Савезној Републици Југославији, која је радила до 1996. године. Рад Комисије обновљен је 2000. године, решењем бр. 212-01-4/10 од 18. 10. 2000. године, али због неактивности појединих чланова комисије и распада Државне Заједнице Србије и Црне Горе поново је 2009. године решењем о измени и допуни решења бр. 6396/4-22-02/209 извршена измена у саставу Комисије. Због усаглашавања ознака комисија са ознакама у међународним и европским комитетима и проширења рада, Комисија KS MX011, *Гасни апарати*, променила је ознаку у KS M049, *Гасни апарати*, решењем бр. 504/08-22-01/2012 од 01. 03. 2012. године.

2 ПОСЛОВНО ОКРУЖЕЊЕ

¹ При преводу на енглески језик треба користити израз „BUSINESS PLAN“

2.1 Опште

У контексту настојања Републике Србије да се што пре интегрише у Европску унију, у току је процес усаглашавања националног са европским законодавством, које се врши путем преузимања европских стандарда и директива Новог приступа ЕУ. На основу тог процеса, Комисија за стандарде KS M049 врши усаглашавање српских стандарда са европским стандардима и то усвајањем европских стандарда као националних. Осим тога, приликом преузимања европских стандарда као српских стандарда морају се повући сви национални стандарди који су у супротности са европским стандардима за исте предмете стандардизације. По том принципу и Комисија KS M049 врши преузимање европских стандарда и сродних докумената у нашу стандардизацију.

Већи број српских стандарда из области гасних апарата су хармонизовани стандарди, а донесени су преузимањем европских хармонизованих стандарда и представљаће подршку Правилнику о гасним апаратима које ће донети Министарство енергетике, развоја и заштите животне средине на основу директиве Новог приступа *Directive Gas appliances (GAD) 2009/142/EC*. Када буде донесен Правилник о гасним апаратима [који ће заменити Правилник о обавезном атестирању гасних кухињских штедњака, решоа, пећница, роштиља и столних штедњака и условима које морају испуњавати организације удруженог рада овлашћене за атестирање тих производа („Службени лист СФРЈ”, број 18/91); Наредбу о обавезном атестирању регулатора притиска за течне плинове пропан-бутан („Службени лист СФРЈ”, број 20/86); Наредбу о обавезном атестирању покретних гасних пећи за грејање без прикључка на димњак („Службени лист СФРЈ”, број 1/82)], он ће између осталог на адекватан начин прописати битне захтеве за безбедност, начин утврђивања усаглашености и друге битне захтеве и начин њиховог испуњења за гасне апарате и њихову опрему.

Заинтересоване стране у области рада ове комисије су:

1. Влада Републике Србије
2. Релевантни органи државне и локалне управе
3. Универзитети
4. Произвођачи гасних апарата
5. Именована тела за оцењивање усаглашености
6. Лабораторије за испитивање гасних апарата
6. Корисници

Српске стандарде које доноси Комисија за стандарде и сродне документе KS M049, *Гасни апарати*, широко примењују на националном нивоу: произвођачи, пројектанти, институти, лабораторије, органи државне управе и др.

2.2 Квантитативни показатељи пословног окружења

Гасни апарати за општу намену се користе за: грејање, вентилацију и климатизацију, производњу топле воде и хлађење. Такође, гасни апарати се користе у домаћинству и обухватају: фрижидере и замрзиваче, шпорете, пећи, опрему за осветљење, машине за прање и сушење; затим, користе се и као преносиви гасни апарати.

У 2007. години у ЕУ је произведено гасних апарата у вредности од 12 милијарди евра, а од тога око 85 % апарата за грејање, вентилацију и климатизацију, производњу топле воде и хлађење.

Што се тиче продаје гасних апарата за кување, она је у ЕУ износила око 2.000.000 комада у 2002. години, са очекиваним растом око 5 %. Продаја гасних апарата за грејање у ЕУ варира у зависности од типа апарата. На пример, апарата за грејање воде прода се око 1.600.000 комада годишње.

Најистакнутији представници у ЕУ за гасне апарате за општу намену су веће производне компаније. Други велики произвођачи гасних апарата су компаније од 1 000 до 2 000 запослених, које се усредсређују на технолошки развој гасних апарата. Мале фирме на тржишту су усмерене на производњу гасних апарата пројектованих са добрим еколошким особинама и специфичним карактеристикама.

Број малих и средњих предузећа (МСП) је преко 99,8 % у свим областима у Републици Србији. Већинско учешће у свим областима МСП сектор има и у погледу запослености радника.

2.3 Захтеви тржишта

На територији Републике Србије заинтересованост постојећих или потенцијалних инвеститора није велика када је реч о гасним апаратима и она се може посредно сагледати кроз заинтересованост инвеститора, нпр. за улагање руског „Гаспрома” који ће заједно са „Србијагасом” реализовати изградњу гасовода „Јужни ток”, чиме се отвара могућност да домаћи произвођачи гасних апарата повећају производњу с обзиром на предности природног гаса као горива.

У Републици Србији већина произвођача гасних апарата су мала и средња предузећа. У структури сектора малих и средњих предузећа прерађивачке индустрије доминирају нискоразвијени технолошки сектори са учешћем од преко 50 % у свим основним показатељима пословања предузећа (осим у увозу), а најмање учешће имају високоразвијени технолошки сектори (средњеразвијени и високоразвијени технолошки сектори и високоразвијени технолошки сектори) који чине 10,0 % од укупног броја предузећа, запошљавају 16,8 % радника и стварају 21,3 % промета, 21,5 % БДВ-а и генеришу 21,2 % извоза и 33,7 % увоза МСП-а укупно. Велико учешће нискоразвијених технолошких сектора и мало учешће високоразвијених технолошких сектора у структури прерађивачке индустрије указује на изразито неповољну технолошку структуру малих и средњих предузећа која производе уз малу добит, а таква је и производња гасних апарата.

Дакле, основни правац рада Комисије KS M049 јесте да прати тржишне трендове и непрекидно ради на иновирању и доношењу нових стандарда из свог делокруга рада.

2.4 Аспекти животне средине

С обзиром на то да је у програму рада Комисије предвиђено и доношење националних стандарда који утврђују одређене захтеве везане за утицаје на животну средину (нпр. продукти сагоревања код гасних пећи без прикључка на димњак), разматрање ових утицаја захтева претходну анализу и доношење националних стандарда из ове области, уз повлачење неважећих стандарда ако постоје, што ће за резултат имати повратни ефекат у смислу заштите животне средине кроз рационализацију ових утицаја и средстава заштите.

Гасни апарати користе гасовита горива која веома мало загађују животну средину, нпр. производима сагоревања који се одводе у атмосферу. Дакле, када је реч о загађењу, гасни апарати не нарушавају у значајној мери животну средину, али то не значи да се њима не мора управљати на адекватан начин у складу са важећим законским прописима везаним за заштиту животне средине.

Евидентна је потрошња ресурса, у првом реду електричне енергије, воде и гаса, и произвођачи гасних апарата морају предузимати одговарајуће мере за рационалну потрошњу и смањење ресурса. У том смислу, учешће у раду Комисије KS M049 ће овим произвођачима бити од помоћи, јер ће се упознати са најновим техничким захтевима за гасне апарате, који штеде енергију, мање загађују животну средину и много су продуктивнији од апарата које они тренутно производе.

3 ОЧЕКИВАНЕ КОРИСТИ ОД РАДА КОМИСИЈЕ

Очекивани резултати рада Комисије су:

- усаглашавање националних стандарда са европским и међународним стандардима;
- подршка националном законодавству;
- олакшавање веза између произвођача, потрошача и органа надлежних за контролисање и испитивање;

Безбедност гасних апарата је важна првенствено са становишта њиховог руковања и коришћења у објектима. Стандарди, између осталог, дефинишу својства гасних апарата, захтеве за безбедност, начин њиховог коришћења и прилагођени су најновијим техничким сазнањима и континуираном развоју.

Савремени развој гасних апарата највећим делом проистиче из развоја гасне инфраструктуре, у првом реду природног гаса, као и течног нафтног гаса, и он диктира примену нових материјала, већу безбедност, бољу енергетску ефикасност, савременији дизајн, бољи квалитет и већу конкурентност на тржишту.

У последњих петнаест година све је већи развој рачунарских капацитета уз примену савремених софтвера за конструисање гасних апарата, симулацију производње појединих елемената гасних апарата и разних метода за њихову анализу и оптимизацију. С друге стране, неизоставни пратилац конструктивног развоја гасних апарата је и развој мерила за мерење њихових карактеристика и повећавање прецизности мерења.

Стандардизација гасних апарата омогућиће усаглашеност гасних апарата произведених у Европи и у свету. То ће олакшати трговину производима у Европи и свету и омогућити земљама у развоју да прошире тржиште за продају својих производа. Техничке препреке у трговини, које у основи настају због тога што постоје разлике у националним техничким прописима, временом ће се смањивати. Европски и међународни стандарди обезбеђују да се технички захтеви за гасне апарате уједначе у свим земљама; због тога се и у нашој земљи ти стандарди преузимају. Они промовишу конкуренцију на тржишту. Штавише, европски и по потреби међународни стандарди које ми будемо преузимали смањиће трошкове производње и помоћи ће да се снабдевање гасним апаратима обавља по економичнијим ценама.

4 ЗАИНТЕРЕСОВАНЕ СТРАНЕ

За учешће у раду ове комисије позване су све заинтересоване стране у Републици Србији (производне организације, институти, научне и образовне установе, органи државне управе итд.) које могу да предложе своје представнике и експерте у радним групама, при чему треба водити рачуна о томе да се обезбеди подједнака заступљеност свих заинтересованих страна. Такође, могуће је и учешће у својству посматрача под одређеним условима које је ИСС прописао *Интерним правилима стандардизације – Део 2: Образовање и рад комисија за стандарде*.

Садашњи састав Комисије чине чланови из органа државне управе, акредитованих лабораторија и производних организација. У тренутном саставу Комисије су чланови из малих и средњих предузећа.

5 ЦИЉЕВИ И СТРАТЕГИЈА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ЦИЉЕВА

5.1 Циљеви

– Превасходни циљ Комисије KS M049 је усвајање приоритетних хармонизованих европских стандарда из њене области рада, како је предвиђено *Интерним правилима стандардизације – Део 1: Доношење, објављивање, одржавање, преиспитивање и повлачење српских стандарда и сродних докумената*;

– Усаглашавање националних са европским стандардима њиховим преиспитивањем и доношењем одлуке о повлачењу оних стандарда који су у супротности са европским стандардима.

– Упућивање свих заинтересованих страна на постојање нових стандарда који регулишу област рада комисије;

– Заступање националних интереса у области рада комисије пред одговарајућим европским и међународним комитетима за стандардизацију путем учествовања српских стручњака и експерата у раду ових техничких комитета;

– Произвођачи у развоју и потенцијални домаћи произвођачи треба да раде у складу са општеприхваћеним српским стандардима донесеним првенствено преузимањем европских стандарда, а по потреби и међународних, а тиме би им се омогућило, поред „заузимања тржишне позиције” на територији Републике Србије, пласирање производа на европско и светско тржиште.

Као приоритетни стандарди, предвиђено је да се преузму они стандарди који се налазе на листи хармонизованих стандарда према директиви Новог приступа *Directive Gas appliances 2009/142/EC*, што ће представљати подршку за доношење Правилника о гасним апаратима, као и за повлачење постојећих правилника и наредби, чиме се реализује и дугорочна стратегија уређивања тржишта гасим апаратима за широку примену у овој области, али и уређење увоза гасних апарата.

6 ФАКТОРИ КОЈИ МОГУ УТИЦАТИ НА ИСПУЊЕЊЕ И ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ПРОГРАМА РАДА

– Непостојање одговарајућих националних стандарда на српском језику изискује додатне напоре и средства који су ван области рада комисија за стандарде и Института.

– Недостатак финансијских средстава онемогућава обезбеђење одговарајућих превода и упућује на преузимање стандарда методом проглашавања што умањује значај ових стандарда у пословном окружењу.

– Незаинтересованост стручне јавности за учешће у јавној расправи и достављању примедби и предлога у вези са нацртима српских стандарда и сродних докумената који се стављају на јавну расправу.

– Недовољно придавање значаја раду чланова комисија за стандарде у организацијама које су их делегирале одражава се или нередовним долажењем чланова на састанке комисија за стандарде или недостављањем попуњених гласачких листова у случају дописних седница, а самим тим долази до одступања од плана доношења стандарда.

– Незаинтересованост већег броја малих и средњих предузећа која се баве производњом или трговином гасних апарата има потребу за постојање и применом стандарда.

– Рад комисије усмерен је првенствено на доношење (и преиспитивање) стандарда који су у вези са техничким прописима; политички, економски, технички, регулаторни, правни и друштвени односи могу утицати на све секторе, а посебно на сектор индустрије, што може да се одрази и на доношење српских стандарда (у смислу динамике, учешћа чланова у раду Комисије и сл.).

7 ПЛАН АКТИВНОСТИ

Комисија KS M049 усвојила је готово све европске стандарде које су донели технички комитети CEN-а: CEN/CLC/JWG/FCGA, *Fuel cell gas appliances*, CEN/SS H99, *Products for household and leisure use – Undetermined*, CEN/TC 48, *Domestic gas-fired water heaters*, CEN/TC 49, *Gas cooking appliances*, CEN/TC 58, *Safety and control devices for burners and appliances burning gaseous or liquid fuels*, CEN/TC 62, *Independent gas-fired space heaters*, CEN/TC 106, *Large kitchen appliances using gaseous fuels*,

CEN/TC 131, *Gas burners using fans*, CEN/TC 180, *Decentralized gas heating*, CEN/TC 181, *Dedicated liquefied petroleum gas appliances*, CEN/TC 238, *Non industrial manually operated shut-off valves for gas and particular combinations valves-other products*, CEN/TC 236, *Test gases, test pressures and categories of appliances*, CEN/TC 299, *Gas-fired sorption appliances, indirect fired sorption appliances, gas-fired endothermic engine heat pumps and domestic gas-fired washing and drying appliances*, и даље ће наставити са преузимањем нових и ревидираних издања из подручја рада ових европских техничких комитета, као и, по указаној потреби, стандарда из међународног Техничког комитета ISO/TC 161, *Control and protective devices for gas and/or oil burners and appliances*. Преиспитани су сви раније донесени српски стандарди и они су повучени јер су били у супротности са усвојеним европским стандардима.

Сваке године се прави план активности Комисије KS M049 који обухвата усвајање нових и ревидираних европских стандарда, са тачно утврђеном динамиком. Води се рачуна да се, колико могућности дозвољавају, донесе што више стандарда на српском језику. Такође, прави се план преиспитивања стандарда. Врше се тромесечна и годишња анализа остварења планова и предузимају се одређене корективне мере у случају да се не реализују планови за утврђени период.

За текућу 2013. годину направљен је план за усвајање нових и ревидираних европских стандарда, као и план преиспитивања европских стандарда чија реализација је у току.

8 КОРИСНИ ЛИНКОВИ ЗА СВЕ НАВЕДЕНЕ АКТИВНОСТИ

http://www.iss.rs/tc/?national_committee_id=223

<http://www.iso.org/iso/home/standards.htm>

<http://www.cen.eu/cen/Sectors/TechnicalCommitteesWorkshops/CENTechnicalCommittees/Pages/default.aspx>